

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrto leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemški „šulverein“.

Lineški škof, sam po rodu Nемец, preč. g. Rudigier, obsodil in svaril je nedavno pred nemškim „šulvereinom“, ki ima svoj pravi sedež v Berlinu na Prajzovskem. Nemške konservativne novine mu očitajo še „veleizdajske“ namene in svarijo Avstrijane pred njim. Vkljub temu še sme to nepotrebno društvo razsajati pri nas ter dobiva podpore celo od c. k. uradnikov, profesorjev in učiteljev.

Lani je štel 6388 društvenikov, na Štajerskem 4304, Koroškem 737, Kranjskem 532, v 636 podružnicah, teh je 70 na Štajerskem, 21 na Koroškem, 3 na Kranjskem. Potrošil je lani zvečinoma na ponemčenje Slovanov 150.000 fl. letos pa 258.000 fl.

Na Českem vzdržuje 24 šol in podpira mnogo drugih, tudi judovske, pa le tajno, ker so Čehi silno razdraženi. Nekje so šolsko vodstvo prisilili, da je vse šulveranjske knjige, pisane, podobe, zemljevide moralo v škrinjico spraviti in na Dunaj poslati nazaj! Tudi zoper Italijane ne opravi nič. Največ si pa upa doseči pri nas Slovencih; mi smo tem slovanščecem še dovolj mehki, da nas v teutonski trebuh pospravijo in prebavijo; to povzamemo iz šulveranjskega občenega zbora v Linci binkoštno nedeljo.

Poročevalec je sicer trdil, da na Kranjskem ni več veliko upanja za nemštvo, kajti kar šulverein letos postavi, utegne uže drugo leto propasti.

Na Koroškem pa ni treba veliko več storiti, ker tam so uže itak vse šole ponemčene, slovenske šole ni nobene več. Ondi se daje učiteljem samo Judeževih grošev, da marljiveje slovenske otroke v polunemške trapeže pretvarjajo, ki potem zoper nemške sosede niso več zmožni vzdržati se; s časom vendar utonejo in preminejo.

Vse drugače je na Štajerskem: tukaj so tla ponemčevanju še ugodna, ali slednji čas je,

narodni možje nemškutarjev še niso premagali in zato mora šulverein tem hiteti na pomoč. No, in to se tudi godi, kolikor največ mogoče.

Graški profesor Ferk (slovenski odpadnik) in ravnatelj Stoper v Radgoni sta prevohala Slovenske gorice, in naznanila, kder bi Slovencem bilo mogoče priti do živega. Šulverein je dal tedaj šolo postaviti v Rači, v Sladkem vrhu in Lugaci; za slednjo je dal 2000 fl. Lugatec mora za Nemce biti kot središče za ponemčevanje Slovencev. Šolam v Spielfedu, Gomilici in Ernaui pa dajejo podpore.

Nadalje osnovali so v Pekrah nemškovalnico, kakoršno ima znani Wretzl v Radvanji, pri sv. Magdaleni in Studencih. Vozeniškej in Vuhredskej šoli je dal šulverein denarjev za stavljenje novega poslopja proti temu, da se deca ponemčuje. Mahrenbersko, Vojniško, Vitanjsko ima tudi nekako na rovaši in v Sevnici novo ponemčevalnico.

Kolikim in katerim učiteljem pa Judeževih grošev deliva, tega še ni povedal poročevalec. Preveč ga je bilo menda sram!

Tako deluje in rogovili nemški šulverein pri nas Slovencih. Komu to v srce ne sega in v obrambo ne spodbuja, v tem ne vreje po žilah slovenska kri!

Desterniški.

Kanonik in dekan preč. g. Žuža pa dr. Glantschniggov Kmetški prijatelj.

(Lisjakovemu dekanu v poduk.)

Celjski dr. Glantschnigg je v svojem „Kmetškem prijatelju“ trdil, kako njegov list uže „veličanska duhovščina“ čisla in podpira, posebno pa nek „dekan“. Če to bahanje ni kosmata laž, tedaj pa mora tisti dekan pravi liberallec in potuhnjenec biti, ki iz nevednosti ali hudobije podpira liste, katerih podpirati nobenemu poštenemu duhovniku ne dohaja. Sledéče mu utegne vsaj nekoliko liberalnega peska iz oči in ušes izpihati.

Preč. g. Laški kanonik in dekan, 83 letni

Anton Žuža, so baronu Washingtonu, predsedniku kmetijske družbe štajerske pisali, da izstopijo iz družbe, ako bode centralni odbor še na dalje podružnicam določil „Kmetkega prijatla“ ki je tako pisan, da „veljavnosti duhovenstva škoduje.“ Baron Washington je odgovoril pa gotovo krivo podučen rekel, da centralni odbor ni „Prijatla“ ampak le njegovo „Gospodarsko prilogo“ slovenskim podružnicam določil, kar pa ni res. Centralni odbor je tudi „Prijatla“ razpošiljal brž čas brez vedenja baron Washingtonovega. Vse to se je objavilo v listu Südsteirische Post. Za dr. Glantschnigga in njegove nemškutarske tovarše bilo je to blisk iz jasnega neba. Nekaj časa bil je ves omamljen; potem je pa zopet malo k sapi prišel, se v svojej uže dovolj znanej predrznosti zaletel v sivolasega starčka in v javnem pismu, tiskanem v celjskej „nahtvahterci“ tirjal, naj se mu opraviči in dokaže, da je „Prijatelj“ pisal zoper duhovništvo. V „Südsteirische Post“ pa je po sili vrinol, da ni res, da bi njegov listič kedaj bil katero zoper duhovnike bleknol. No, tukaj pa je po nosu in hrbtu dobil, da se zastonj oteplje. Dokazalo mu se je črno na belem, da je ali uže vse pozabil, kar je pisal, ali da predrzno taji, česar nihče več vtajati ne more.

Preč. gospod Laški dekan zavrnoli so ga pomolivši mu pod nos to, kar je dr. Glantschnigg v svojej neprevidnej budalosti pisal v 5. štev. Prijatla dne 17. sept. 1882 v sestavku: „Pri luči je dobro živeti in umreti,“ meneč: „On, (kmet) ki od svita do mraka napenja silovito svoje moči, da mu ostane jedina kravica v hlevu, da obleče deco, sebe in ženo za zimo, da si pridobi telesne hrane za družino, prost in nedolžen mučenec nima drugega, nego nedeljo ali kakov sejm, kjer si privošči za groš belega kruha, o dušnem napredku treba mu ni vednosti, ker je itak že dovolj izurjen v lizanju črnih rok.“

Südsterische Post pa je iz „Prijatla“ povila šopek dr. Glantschniggovih kopriv duhovnikom v njegovej ljubeznjivosti namenjenih: 1.) „Ni bilo kaj lahkega in dosti truda jih (liberalce) je stalo odpraviti farsko gospodarjenje po šolah (štev. 3. 1883 dne 11. januarja); 2.) „Bistre solze točijo naši zagrizenci po dobi pred 12. leti, ker dandanes zna šolski fantek in deklica spodobno se vediti (t. j. vesti) in obnašati, brez da bi se umazancem roke slinile“; 3.) „naj svetohlini rogovileži še tako po osvojenju šol in učiteljstva sline cedijo, mi ja dobro vemo, da oslovski glas oblakov ne predere.“

No, tukaj se je pobožni lisjak pred slovenskimi piškami precej spozabil, in dovolj jasno pokazal, da je res to, za kar ga sploh imamo. Vsak vesten duhovnik, vsak veren Slo-

venec bo iz povedanega lahko posnel, kar mu je tukaj storiti. Tako zaničljive besede o duhovnikih sploh beremo sicer in navadno le v freimaurerskih tiskovinah.

Gospodarske stvari.

Vabilo

k prvemu občnemu zboru „Cesarjevič Rudolf-ovega sadjerejskega društva za Spodnji Štajer“.

Dne 20. maja, to je v nedeljo popoldne ob dveh v šolskem poslopji v Št. Jurji ob južni železici, bode imelo to društvo svoj prvi občni zbor s sledečim obravnavalnim redom:

1. Nagovor in poročilo predsednikovo;
2. Poročilo blagajnikovo;
3. Stavljenje poverjenikov;
4. Govor g. Boštjančiča o sadjereji in
5. Razni nasveti.

K temu zborovanju se prav uljudno vabijo vsi p. n. društveniki, sadjereji sploh, prijatelji sadjereje in domoljubi v obče, da se od vseh krajev prav obilno udeležé.

Oni p. n. domoljubi, ki so se namenili društvu pristopiti, pa društvenemu blagajniku g. Fr. Praunseis-u tega niso naznanili, se nujno prosijo, da svoj pristop pred 20. t. m. naznani blagovolijo.

Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer.

V Št. Jurji ob južni žel. 12. maja 1883.

V. Jarc,
tajnik.

Dr. Ipavic,
ravnatelj.

Lipa bučelicam izvrstna paša.

Med velikim drevjem zavzema gledé bučelične paše lipa prvo mesto. Pa ne samo to, tudi lepo drevo je lipa. Kaj čuda, da je Slovanskim narodom postala preljubo drevo.

Lipov les je lepo bel in mehek, se da posebno za mizarska dela in za rezbarije dobro rabiti, daje nadalje dobro oglje za smodnik in za risanje. Cvet daje čaj, ki ga visoko cenijo in suhega po 25—30 kr. kilogram plačujejo.

Naši Slovanski pradedi so lipo zelo obrajtali. V vsaki vasi so jo posadili, pri vsaki cerkvi, skoraj pri vsaki hiši, da so se potem v njeni senci shajali, odpočivali pa tudi o važnih zadevah posvetovali.

Ker so pa Slovenci od nekdaj bili izvrstni bučelarji, so koristnost tega prekrasnega drevesa tudi v oziru na bučelorejo kmalo spoznali in ga za to tudi svojim ljubljankam drobnim bučelicam za ljubo pogosto zasajali.

Lipa je pravi obilni studenec strdi in voska. Ona cvete 10—14 dni in to je dosti časa,

da pridne bučelice na nji nabirajo medu in z njim polnijo celice dišečega satovja. Ako jih ugodno vreme pri tem veselem delu podpira, naberó prav obilo sladkega blagodarova v duhteče domovje. Ni rastline, na kateri bi bučelica s tako strastjo srkala med, kakor ravno na lipi. Njihov pohlep po lipovi strdi je tolik, da se popolnoma spozabijo in celo ob deževji letajo bučelice na lipe na pašo. Tudi je med iz lipovega cvetja zelo obražtan in visoko číslan.

Lipa je tudi krasno in stoletja trpeče drevo in zato se posebno dobro tudi podaja za drevorede. Koliko je še pustih prostorov, kjer ni sadnega, pa tudi ne drugega drevesa. Kako lepo in koristno bi stala tam mogočna lipa v veselo pašo marljivim bučelam in v veselje nam in našim potomcem.

Lip je več sort, izmed katerih so širokolistna poletna lipa (*Tilia grandiflora*), potem drobnolistna zimska lipa (*Tilia parviflora*) in poslednjič srebrno-listna lipa (*Tilia argentea*) najbolj znane.

Drobnolistna sorta je nekoliko trdneja in zaradi tega se tudi za nasad od nekojih strani posebno priporoča. Cvet drobnolistne lipe se 2—3 tedne pozneje razspné od onega od poletne ali širokolistne lipe, ktera meseca junija, zato lipanj, ali julija cvete.

Lipi je kmalo ktera lega in zemlja dobra. Množi se po vlačencah, reznikih in semenu. Vlačence, ktere so za pomnoževanje najbolj priprave, se dobe iz koreninskih izrastkov, kateri se okoli sv. Mihela presajajo. Drugo leto že močno vzrastejo. Tudi zaradi časa, v katerem se more lipa presajati, to drevo ni prerahlo. V drevesnici morejo drevesca 4—5 let ostati. V tem času se jim mora zemlja vsako spomlad okopati in pleva čisto ohraniti. Tudi je treba postranske odrastke porezovati, da deblo more bolj naprej v debelost in višino. Vejice pa po deblu je dobro puščati, ker po njih celo drevesce nekoliko bolj močno postaja.

Kdor si hoče lip iz semena prirediti, kar je v obče nekoliko bolj mudno in počasno, kar pa najbolj lepa drevesa daje, ta si ga mora jeseni brž ko je dozorelo, na senčnato gredico v vlažno rahlo zemljo posejati.

Drugo spomlad rastlinice poženejo. Če se seme še le spomladi poseje, celo leto v prsti obleži in še le drugo spomlad požene. Mladice se morajo vedno pleva čistiti, jeseni pa popipati in v drevesnice presaditi. Tu ostanejo 4—5 let in potem se na svoja mesta posade.

Bodimo toraj zvesti navadam starih svojih očakov in zasajajmo lipe sebi v veselje, bučelicam pa v obilno pašo.

Zastran sadjerejstva priporoča g. Fr. Praprotnik, nevtrudljivi delavec v tej velevažni stroki narodnega gospodarstva, v zadnjem „Sl.

Gospodarji“ cepljenje dreves za skorjo. Poduk je vse hvale vreden. Vsak ga z veseljem pozdravlja. Dostaviti pa vendar hočem nekaj ter omeniti to, kar delo polajšava in po čemer cepič močnejši postane. Sedlo se naj opusti in cepič tako prireže, kakor če bi hoteli kopulirati. Tako obrezani cepič se za skorjo vtakne in zaveže. Na to pa moramo še paziti, da spodnjo oko na znotranjej strani cepiča stoji. Dr. Ipavic.

Na planinski travnik nad Ljubnem v gornjegrajskem okraji vganjajo žrebeta letos meseca junija, kder ostanejo do 20. septembra, če kaj zmes ne pride. Vgnati sme svoja žrebeta 1, 2, 3 leta stara vsak konjerejec V. konjerejskega okoliša. Naglasiti pa morajo žrebeta do 20. maja t. l. pri za to postavljenih možeh in ti so: Lenko pri sv. Petru v Savinskej dolini, živinozdravnik Reidinger v Celji, Placer v Mozirji, Munda v Slov. Gradci, Drobnič v Brašlovcah, Jarc v Gornjem Gradu, baron Vay v Konjicah, Th. Gunkel v Laškem, Stef. Plansteiner v Krajncíci in Kačič v Sevnici. Dan, kedar morajo žrebeta v Ljubno spraviti, se bode posebič naznanjal. Na planini se vsakemu žrebetu vže posebno znamenje. Če katero žrebe zboli, mora posestnik precej po njega priti. Pašnine je 5 fl. drugih stroškov pa nič. Za žrebe naj pusti dobro knaftro in če mogoče odejo. Svetuje se vsakemu malo svotico položiti kot zavarovnino, da se mu odškodnina izplača, če bi žrebe poginolo ali v kako nesrečo zabredlo.

Dopisi.

Iz Dobrne. (Dobrotniki. Delo. Slabo orožje.) Pred novim letom so vč. gosp. duhovni svetovalec in župnik s pomočjo nekaterih drugih dobrotnikov nabrali 100 fl. Od tega zneska so 55 fl. ubožnim učencem nakupili zimске obleke in ostalih šolskih priprav, 45 fl. so razdelili med druge siromake. Nedavno je pa bivši lastnik novogradski pred svojim odhodom za ubožce daroval 200 fl. Bog plačaj blagim dobrotnikom! — Nov posestnik novogradski je zdaten del polja spremenil v hmeljišče. Našim revnim delavcem je to dobro došlo, služili so namreč na dan po 70 kr. in više. Omenjena okoliščina je nekoje ubožneje vinogradnike, ki si morajo pomagati z najetimi težaki, za toliko zadela neugodno, ker za slabši zaslužek niso o pravem času dobili dovolj kopačev. Kdorkoli se je prikazal na hmeljišči, ni ostal brez opravlka. Prvi dan križevega tedna se je tam zbralo le majheno število dninarjev. Ko je gospodar kot inoverec, vprašal po vzroku in zvedel, da so delavci izostali vsled procesije, je sledeča dneva tudi svojo družino poslal v cerkev a težakom naznanil, naj še le po končanem cerkvenem opravilu prihajajo na delo, plačilo bodo pa do-

bili, kakor o drugih dnevih. To je lepo. — Še nekaj! S kakšnim orožjem se vojskujejo nasprotniki Cerkve in Slovencev, spričuje med ostalim zopet sledeči slučaj. Ekstranemški časnik „D. Wacht“, kateri v Celji od letošnjega januarja izhaja, pa pravi, da je že v VIII. t. j. ali 8 let star, toti list svojim bralcem naznanja, da je „Slov. Gospodar“ baje „srdito napadal nemške berače“, med katere je bil prištevan tudi gosp. Leyritz, bivši naš župan. Koliko besed, toliko neresnic! Modri tukajšnji „nemški“ dopisnik se sicer s svojim imenom skriva, kakor kos po grmovji, vendar se mu vidi, da ljudske šole ni 8 let obiskoval. Celo poročilo je namreč napisal s kolom in gnojnico. (Toti izraz, dragi bralec, prizanesi blagovoljno, ker bi inace morali predstavljati vso nesnažno brozgo, ki jo celjska „Wacht“ lahkovernim bralcem prodaja.) Resnici za ljubo bodi rečeno, da „Sl. Gospodar“ podtikanega mu izraza nikdar ni rabil, tem manje zoper katero tukajšnjo osebo ali celo bodisi naravnost ali le posredoma zoper bivšega do Slovencev pravičnega občinskega predstojnika in sedaj častnega občana. Zatoraj, gospod dopisnik! Dokler brez zvijače in po pravici ne naznanite, v katerej številki „Sl. Gospodarja“ se nahajajo besede „nemški berači“ in pomen, kakor se to predrznete trditi, dokler tega ne spričate, ostanete s svojim časnikom vred v očeh poštenih ljudi podoben hudobnemu obrekovalcu, — „hudobnemu“, ker ste eno in tisto zadevo po syetu trobili trikrat, t. j. v štev. 20, 32 in 34, a vkljub oporekanju si niste vzeli toliko truda, naj bi se bili o zmoti prepričali ter zvedeli, da je Vaša trditev neresnična. Za drugič priporočamo več previdnosti in — pameti. Izposodite si sicer še katekizem, lastnega gotovo nimate, ter prebirajte nauk glede osme zapovedi Božje! Če bo se vredno zdelo, homo še več spregovorili, ker z izmišljenimi poročili ne pustimo črniti vsega spoštovanja vrednega „Sl. Gospodarja“ in njegovih mirnih dopisnikov.

Iz Noršinec pri Ljutomeru: (Župan trstika, nemškutarja svetovalca, zakotni pisar.) V „Slov. Gospodarji“ št. 13. t. l. je nekdo iz Cvena poročal izid volitve v naš srenjski odbor, in pravil, da smo na slabem. Žalibog! da je to resnica. Vrinol se nam je za župana mlad človek, ki je res trstika, za katero držita in z njo majata dva nemškutarska odbornika. Svojo nezmožnost kot župan je pokazal kmalu po volitvi prve tedne. Podpisal je neko pogodbo in ž njim drugi štirje narodni odborniki — toraj večina, in jo potrdil s srenjskim pečatom. Pogodba je bila poslana za pet dni na glavarstvo. To slišita njegova dva strahonja, in ajd zgrabita za trstiko — jo majata tako — da je šel pred glavarstvo in na lastno sramoto preklical podpis in tirjal, da se pogodba

zavrže. — Dobil je od glavarja debelo po uha, kakor si je dobro zaslužil. — Tako niti poštena ženska ne dela, še menje kaže to za glavo cele srenje. — Ob času prejšnjega odbora smo imeli naročenega „Slov. Gospodarja“ in ga plačevali iz srenjskih dohodkov; zdaj se je to popustilo. Zakaj? Nemškutarska svetovalca tega nečeta predstojniku pa se ne more ubogati, drugi odborniki pa se ne poslušajo — akoravno je večina za držanje „Sl. Gospodarja“ glasovala. Večina narodnih odbornikov so bili hudi, da se je naš predstojnik na hrbet obesil nekemu pisarju, ki je že nekterikrat imel sitnih neprikl. Tudi zdaj ga čaka nekaj. Toraj Noršinski predstojnik! mi svetujemo: da se ne naslanja predolgo na prehladne nemškutarske vogle, ki se morajo prej ali pozneje podreti. —

Srenjčan.

Iz Brežic. (Neumno šolanje). — Večkrat smo čitali, da se v slovenskih šolah začenja z nemščino še le v tretjem šolskem letu. V Breški ljudski šoli, dakle prav tik meje kranjsko-hrvaške, se pa začenja deca mučiti z nemščino uže meseca maja prvega šolskega leta. Jeli to postavno, jeli tudi potrebno in koristno? Uboga deca do sedaj še le komaj pozna male črke slovenskega abecednika, ne zna še čitati, ne pozna še vseh črk velikih v slovenskej pisavi, in vže se ji vsiljujejo nemške črke, vže se zahteva, da se uči nemških besed. Kaj čuda, ako prvo leto mine in naši prvenci ne znajo do dobrega niti slovenskih niti nemških črk, ne znajo čitati ne slovenščine ne nemščine. Glavice mlade so polne prave mešanice, učenci ne bodo znali ne tega ne drugega pisanja. Zdaj razumemo, zakaj tudi naši pedagogi želijo 8letno ljudsko šolo. Prvo leto se deca ne more naučiti ničesar. Slovenščine ji ne privoščijo, za nemščino pa še ni godna. To jim pričamo vsi starši, koji se za napredek šolske mladine v prvem leti brigamo, to jim mora spričevati vsak človek, kateri te šolske razmere pozna. Če bodo deco z nerazumljivimi stvarmi pitali celo prvo leto, potem še osem let ne bode zadostovalo, da se ji vcepi nemčurski duh v mišljenje in v življenje, kakor bi to radi nekateri pedagogi in njihov pokrovitelj. Take šolske razmere zamorejo zagovarjati le sovražniki slovenskega ljudstva, sovražniki vsakega napredka, pravi nazadnjači. Učite slovensko deco čitati in pisati v domačem jeziku, učite jo računati v slovenskem jeziku in napredovala vam bode, postala bode vaš in naš ponos, Le na podlagi materinega jezika boste zamogli dognati smoter naloge ljudske šole. Čudimo se, da so učitelji še zmirom plašljivi, da si ne upajo svojemu nadzorniku v oči povedati, zakaj da je vspeh vsega truda neznamen, zakaj da je šola slaba. Mož izobraževatelj sme povedati možu izobraženemu vendar tudi resnico v lice in ta je:

ponemčevanje šol zavira ves napredek in ako se hoče doseči zadnji, mora se dosledno opustiti prvo.

Iz Slovenjgradca. (Skrunjenje praznikov). Pretekli so sv. binkoštni prazniki in z njimi je potihnil tudi hrup, ki so ga tukaj te praznike Celovski — pa Slovengraški „nemški“ pevci delali pod vodstvom človeka popolnoma Nemca če plačajo Nemci, pa tudi popolnoma Slovence, če dajo Slovenci za piti. Sicer imajo razna društva navado o lepem spomladanskem času, o binkošti svoje izlete napravljati; pa ta izlet Celovskih nemških pevcev v „nemški“ Slovenjgrдец se vendar po dveh bistvenih okoliščinah od drugih takih izletov razločuje: prvič, da nobeden pevec binkoštnim visokim praznikom vkljub še cerkve od znotraj videl ni in da so se toraj popolnoma kot nazadnjaki ki v neznaboštvo nazaj lezejo, pokazali, drugič: da so prišli semkaj pet in pit iz političnega zoper Slovence ščevalnega namena namreč: na korist nemškemu šulfereinu, ki ima kakor nekdanji nemški mejni grofi nalog, Slovence ponemčevati in jih pod nemško peto spravljati. Da so se pri tej priliki tudi nekteri Slovenjgradčani kakor notar dr. Tomscheg, usnjar Wolf, krojač Zepitsch, trgovec Winkler in učitelj Johann Trobey po razobešenih velikonemških zastavah kot pravi pragermani odlikovali, se samo po sebi razume. Le to se menda ne razume tako čisto samo po sebi, da je ta velikonemška trobojnica, kakor sem sam videl, tudi ravno pred c. k. okrajnim glavarstvom na neki visoki žrdi v zraku plapolala in da se je bilo c. k. črno-žolti zastavi mesto ne na častnem, ampak zadnjem kraji odločilo. Poslopje c. kr. okrajnega glavarstva in c. k. okrajne sodnije sicer ni bilo okinčano — pa drugače so bile tudi hiše, po kojih c. k. uradniki stanujejo, z zastavami olepšane. Pa tudi na binkoštni večer so se vsi c. k. uradniki razun dveh te Slovence nasprotno demonstracije s c. k. okr. glavarjem vred v Güntherjevi dvorani vdeležili ter so določeno, nemškemu šulfereinu namenjeno ustopnino plačali!

Iz Maribora. (V črne bukve z gladovnjaki.) Tukajšnja slovenožrečna „Marburger-Zeitung“ se jezi, če izvé, da so pri sv. Magdaleni slovenskej deči slovenske birmske liste delili ali da je v Rušah plapolala slovenska zastava. No, in isti slovenožrec se sedaj reži in smeji, da je vendar 100 kmetov(?) slovenskih v Ptuj prišlo in z nemčurji vred se cesar-Jožefove demonstracije vdeležilo Tagespošta šteje 200 kmetov D. Wacht 250 — koliko jih je bilo, tega še tedaj ne vemo. Toda nekaj jih je bilo in to je dosti sramote za Slovence. Dali so se pre obriti, da so kmeta od barusastega gospoda leži poznali, šli so v vrsti kakor voli, kedar jih na pašo ženeš ali na sejem. Potem so v

kasini posebič in proč od gospode nemške, smeli jesti, piti in kaditi, nek Löschnigg od sv. Janža na Dravskem polji je baje govoril slovenski in naposled ves ponižen in sključen šel se gospodi nemško-liberalnej in nadutej zahvalit in pete lizat. Fejte bodi! To so prave slovenske šleve in pleve, ki za kupico mokrega prodajo slovensko poštenost. Tagespošta navaja še sv. Urbana, sv. Vida, da je bil zastopan. Sramota. Nam se piše, da je tudi sv. Lovrenc na Dravskem polji zmogel več gladovnjakov. Ti so: St. Bauman s „frajlo“ iz Župečke vesi, iz Pletter pa J. Peršuh, dalje Jož. Damijan, Fr. Horvat, B. Medved, Ant. Matevžič. Celo faro so osramotili. Poštenim Nemcem se morajo gabiti totti lačni polanjčeki, ki letijo za nemškim vabilom, kakor koze za soljo. Sicer pa slišimo, da cela svečanost ni bila druga, kakor grda demonstracija zoper cesarjeve ministre. Uradniki, duhovniki niso bili zraven; iz Maribora so se vé bili zraven dr. Duhač, Hammer-Amboss, profesor Knobloch, profesor Nagele. Prihodnjic več.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesarjev brat Karol Ludvik in njegova žena, gresta v Moskvo h kronanju ruskega carja in z njima sijajno spremstvo cesarskih dvornikov. Predsednik državnega zbora, dr. Smolka bil je k cesarju pozvan, ki so pohvalili njegovo delovanje in rekli, da je preuredba šolske postave koristna in primerna potrebam. Ob enem so ostro grajali nemške liberalce, ki so toliko kljubovali. — Najvažnejša novica pa je konec nemčurskemu deželnemu zboru kranjskemu. S cesarskim pismom 11. maja je ta nesrečni zbor razpuščen in nove volitve so uže razpisane, kmetje volijo 9. junija, mesta in trgi 12. in veliki posestniki 15. junija. Slovenci se tega povsod veselijo. Liberalnega in nemškutarskega jerobstva na Kranjskem je konec. — Deželni zbor štajerski začne dne 27. maja zadnjokrat ali vsaj predzadnjokrat zborovati, drugo leto mu poteče 6letna doba in bodo nove volitve, na kar ne smemo pozabiti. Ob enem sklicani so tudi deželni zbori goriški, isterski dalmatinski, bukovinski, šleski, spodnje-avstrijski, salcburški in tirolski, česki bode pa najbrž razpuščen, cesar se nemški liberalci hudo bojijo. Zgubijo namreč pri novih volitvah krivično svojo večino. — Zoper Jude začeli so tudi Čehi srditi se. V Pribramu so shodnici židovske pobili vse šipe na oknih in v mirodvoru posekali drevesa. — Postava za trgovske in obrtnijske zbornice bode se morala še letos preurediti, ta bode obrtnikom bolje pravična; tudi bi Slovenci na Štajerskem slobodno za spodnji Štajer eno takšno zbornico zahtevali,

sedaj nimamo nobene, Nemci pa imajo dve, eno v Gradci, drugo v Leobnu. — Korošci in Gorici prosijo za železnico skoz planine v Salburško in Nemško. Draga bi bila strašno. — Hrvati so državni zbor ogerski v Budimpešti zapustili, ker Magjari niso hoteli poslušati bana Pejačevića, kar ima zoper nasvetovane nove davkarske postave. To je zopet zagvozda med zaveznike Hrvate in Magjare. Za Bosno in Hercegovino proglašen je novi pravdni red za civilne pravde in nastavljeni bodo kmalu advokatje, 4 v Sarajevu, po 2 v Mostaru, Bihači, Travniku in Tuzli.

Vnanje države. Kronanje ruskega carja in carice bode 27. maja, ki prideta 21. t. m. v Moskvo. Praviijo, da bode pri tej priliki car mnogo kaznovancev pomilostil in 20 milijonov rubljev glavnega davka odpustil. — Turški sultan je vendar enkrat privolil, da se železnica srbska pri Vranji zveže s turško od Soluna; za Libanonsko pokrajino imenovan je za sultanova namestnika katoliški Arbanaus Wassapaša. — Bolgarski knez je iz Črnogore se odpeljal na ruskej ladiji od Kotora v Trst, s črnogorskim knezom vred, potem pa skoz Italijo in Švičarsko na Nemško. črnogorski knez Nikola pa je prišel k našemu cesarju na Dunaj in se podal potem dalje na Rusko h kronanju ruskega carja. — Srbski kralj Milan bil je od Jelene Markovičeve v cerkvi z revolverjem napaden lani, Jelena je sedaj k smrti obsojena. — V Egiptovski deželi nameravajo Francozi izkopati drugi kanal za ladije iz Srednjega do Rudečega morja čez Sueško ožino. Krivi prerok Makdi razsaja še vedno okolo Hartuma; vse vjete kristijane da kot sužne prodati. — Francozi bodo drugo leto še več potrošili za vojaštvo, namreč 603 milijone frankov. V zapadni Afriki pod ravnikom zaseli so Francozi deželo Loango in v Tonkin poslali mnogo vojakov, da si deželo popolnem osvojijo. —

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec)

(Dalje.)

I. Do XVII. stoletja. Kedaj se je prikazala prvokrat v krajih, v kojih sedaj štajerski Slovenci prebivajo, se ne da za gotovo določiti. Toliko se sme pa trditi, da ko je v letih 17, 80, 169—175, 225, 255, 334 in 380 po Kr. davila po celem takrat znanem svetu, gotovo ni prizanesla našim krajem, vsaj tega v enakih slučajih tudi pozneje ni storila.

Kakor za časa Rimljanov je zgodovina štajerske dežele tudi za časa preselitve narodov in naslednje dobe zelo temna in nezanesljiva. Za gotovo vemo le toliko, da so šli Goti, Lon-

gobardi in Franki skoz njo, in da so gospodovali Avari v vzhodnem delu, Slovenci pa v celi štajerski deželi skoraj poldrugo stotino let, dokler jih niso Franki in Bavari izpodrinoli. Ker je pa zgodovinsko dokazano, da je kuga v armadah teh narodov morila, zakaj bi se ne smela trditi, da je ravno ob tistem času razsajala tudi v slov. Štajeru? Posebno strašno je morala v naših krajih kuga moriti v 7. in začetku 8. stoletja, ker se je spomin na nekdanje slovenske naselbine v Štajerskem ohranil le po imenih rek, gor in vesnic. Gotovo je več Slovencev pomorila kuga, kakor meč Frankov, Ker zdravniki niso poznali nobenega zdravila zoper kugo, iskali so ljudje pomoči pri sv. Martinu, patronu Frankov, in so njemu v čast postavili več cerkev. Brez dvoma je tudi ena ali druga sv. Martinu posvečena cerkev naše škofije iz onih časov, vsaj stojijo nekatere tik starodavnih mest in rimske ceste, kakor n. pr. Hajdinska pri Ptui.

Valvazor, slavni zgodovinar kranjske dežele poroča, da ste l. 792 vsled dolgotrajnega deževja reki slov. Štajera Drava in Sava tako močno narastle, da ste poplavile daleč okoli vsa polja. Mnogo živine — tudi ljudi se je potopilo. Ko je voda vpadla, ni le lakota morila, ampak vsled okuženega zraka in smrada začela je daviti tudi kuga.

Poroča se nam, da je v našem Štajerskem bila l. 872 in 873 strašanska vročina in suša. Povrh so pustošile polja mnogobrojne kobilice, ki so bile od juga priletele. Največ jih je bilo na Ptujskem polji, kjer niso zelenega lista pustile. Veter jih je sicer v Dravo zagnal, ali voda jih je vrgla na suho in ondi so začele gnjiti in širiti grozen smrad. Navstala je kuga, ki je v Ptui in okolici neusmiljeno morila; kar je ona pustila, pokončala je lakota.¹⁾ Enako hudo se je godilo tudi v poznejih letih skoraj v celi Evropi. Leta 882 in 883 morali so štajerski vojak i ti z nemškim cesarjem proti Normanom in prinesli so nazaj kot plačilo — kugo.

Iz desetega stoletja imamo malo poročil o zdravji in vremenu na Štajerskem, toliko pa vemo, da je l. 995 razsajala po nekterih krajih naše domovine kuga.²⁾

Edenajsto stoletje se je pričelo z nenavadno prikaznijo na nebu. Prikazala se je namreč zvezda repatica, ki je bila tako svetla, da nje ljudje niso zamogli gledati. Že to je ljudi prestrašilo, bolj pa še hud potres, ki se je od Kranjskega do severne Evrope razširjal. Vse se je balo kuge. In res že l. 1005 se je s svojo tovaršico lakoto oglasilo ne le na Nemškem, ampak tudi v naši domovini in je razsajala tako močno, da je semtertje pogrebnikov

¹⁾ Sim. Povoden, Pettau I. 285.

²⁾ Aquil. J. Caesar, Ann. dne. Styriae I. 393.

zmanjkalo.) Odsihdob pa nam naša domača zgodovina iz edenajstega stoletja druga nič hudega ne poroča, kot mnogotere napade, ki so jih morali naši predniki pretrpeti od sovražnega nam sosedu — Madjara, dasiravno je pri naših sosedih Nemcih kuga šestkrat hudo razsajala.

Na Nemškem je kuga še trajala tudi v dvanajstem stoletju in lahko naštejemo 25 kužnih let. Naša domovina sicer v tem stoletju ni bila tolikokrat obiskovana, zato pa je toliko več trpela takrat, kedar se je kuga prikazala. Leto 1168 je baje pomrla za njo polovica ljudi. Kobilicam, ki so l. 1195 in 1196 zopet v brezbrojnih trumah na Štajersko priletele, sledila je lakota, hude bolezní in med temi tudi kuga.

Od trinajstega stoletja imamo malo poročil o kugi na Štajerskem, toliko več pa o drugih nevoljah. Že hitro v začetku tega stoletja — l. 1201 je bil dne 4. maja tak silovit potres, da je mnogo hramov in gradov podrlo in razsulo. V Vitanjskem gradu se je podrl turen, ki je štajerskega ministeriala Hartroda in sedem drugih oseb pobil.²⁾ Zgodovina nam ve tudi povedati, da so divji Madjari prirazbijali nekterekrti v štajersko deželo in da so nekaj let bili celo njeni lastniki, dokler jih Štajerci niso pregnali. L. 1259 je bila huda lakota pri nas, semtertje je davila tudi kuga. Dne 7. maja l. 1267 je pa prestrašil ljudi zopet hud potres, ki je pol ure trajal in mnogo cerkev in gradov porušil. Pet let pozneje l. 1272 pa prihrujejo Madjari s Kumani prek meje, ropajo po Avstrijskem, Koroškem in Štajerskem in tirajo 20.000 ljudi v sužnost. Prihodnje leto obiščejo Ptuj in okolico in zatrosijo med prestrašene Slovence morivko kugo. (Dalje prih.)

Smešnica 20. Oče, le brž se napravite, sosedje Vas uže čakajo zunaj pred hišo, reče hčerka očetu, ki se prav počasno oblačijo, da bi s sosedi šli v bližno mesto na sejem. „No, če me pa čakajo, potlej pa mi ni treba preveč hiteti“, rečejo oča in se še bolje počasno napravljajo. Stavešinčar.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so za popravljanje cerkve v Kapeli pri Brežicah, vsled potresa oškodovane, darovali 200 fl.

(Cesarjevič Rudolf) je v Laksenburgu, kder njegova prevzvišena žena princezinja Štefanija bližajoči se njej porod pričakuje, s konjem padel pa k sreči se mu ni zgodilo nič žalega.

(V Šentjurji) ob južnej železnici je pri šivarji A. Rataji šivarski učenec 5letno deklico sunil z okna, da je 4½ metra globoko padla. Dete je samo nekaj omedlelo, zgodilo pa se mu druga ni nič, čemur se vsak čudi.

(Za Slomšekovo nagrado) plačali so gospodje J. Urbanec 1 fl., St. Prus 1 fl. Suher, 1 fl. 50 kr., J. Meško 1 fl., J. Sinko 2 fl., Koser 1 fl., Kukovec 1 fl., Pučko 2 fl., Lovrec 50 kr., Kranjc 1 fl., Zitek 1 fl., Bohanec 2 fl., V. iz H. 1 fl., Serajnik 50 kr. Lepa hvala! Žiher.

(Č. g. dr. Šuc) v Slov. Gradci je odločno se odpovedal katehiziranju na tamošnji ljudske šoli, se ve, da ne brez tehtnih uzrokov.

(Iz Podove) na Dravskem polji se nam poroča, da so Podovski fantje za Goričkimi letali z vilami in ročicami in se hudo pretepali: eden ima sedaj zlomljeno roko, drugi potrta rebra, tretji ranjeno glavo! Kedaj bo fante pamet srečala! Ali ne morejo župani tukaj ničesar storiti?

(V Staricesti) pri Ljutomeru je Francu Mauriču nek hudobnež dvakrat hram užgal, prvokrat je ogenj pogasil, drugekrat pa mu je vse zgorelo; škode je 1800 fl. Sosede so vrli gasilci ohranili in tiho vreme. Pogorelec je za malo svotico zavarovan, za drugo mu pa pomagajo sosedje po starej krščanski navadi.

(Resigniral) na št. Jurij je č. g. Jož. Toporišič, č. g. Jan. Simonič bo župnik Tribunski, č. g. župnik Fischer gre v Gradec se zdraviti.

(Umrli) je v Blanci V. Sitar, značajni srenjski pisatelj, ki je 22 let zmiraj samo slovenski uradoval, v št. Mohoru na Koroškem pa dekan Levičnik, slednji slovenski pesnik „Kranjske čebeline.“

(V Nadolah) pri Rogaci sta dva otroka Horvatova dobila mišnice v bob in zelje, katero sta jedla in umrla.

(Opsovala) je v enem listu celjska „nahtvahterica“ zaporedom mnogo Slovencev, med temi so: dr. Gregorič, dr. Ploj, Bož. Rajč, Romih, Kele, dr. Radač, dr. Lipold, kaplani Fischer in Hrastel.

(G. Mih. Vošnjak) je celjskim divjakom trn v peti Slovincem pa pravi prijatelj. Vsaka beseda se mu pobere in če le mogoče, krivo zoper njega zavije. Če je g. V. kedaj svaril zoper hmeljarstvo, je to gotovo storil, ker se boji, da ne bi ljudje preveč v nevarnost se podali; kajti mogoče je, da s hmeljem tudi spodleti in zguba je tem večja, čem znatniši so bili stroški. Da bi bil g. V. hmeljarstvo hotel popolnem odsvetovati ali zatreti, to pa ni res, ampak hudobno obrekovanje.

(Zadnji „Prijatelj“) je zopet poln grdih kozlov. Nemške besede: Viehseuche je predstavil z „govedino kugo“, kar je blizu toliko, kakor „Rindfleischseuche“.

Loterijske številke:

V Trstu 12. maja 1883:	21, 85, 81, 71, 63.
V Linci „ „	38, 55, 31, 6, 79.
Budapešt „ „	81, 52, 86, 33, 57.

Prihodnje srečkanje: 26. maja 1883.

¹⁾ Ravno tisti I. 407.

²⁾ Ravno tisti II. 83.

M. F. Valenčak, c. kr. profesor v pokoji, daje v svojem in v imenu svojih otrok Wladimira in Micike vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest na znanje, da je umrla preljubljena soproga, oziroma mati, gospa

Neža Valenčak roj. Kaufmann, ki je po dolgej mučnej bolezni, sprevidena s sv. zakramenti za umirajoče dne 13. maja ob 9. uri dopoldne v 43. letu starosti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage rajne bil je dne 14. maja ob 6. uri popoldne!

Naj počiva v miru!

Zahvala in priporočba.

Dozvolujemo si p. n. občestvu naznaniti, da nadaljujemo rajnega našega očeta gospoda Henrika Schöna obrt z juvelami, zlatnino in srebrnino ter se zahvaljujemo za rajnemu očetu skazano zaupanje in prosimo tudi nas počastiti z obilnimi naročili na blago iz bogate naše zaloge zlatnine in srebrnine.

Priporočujemo torej: Zlate in srebrne križce, srebrne verižice, gosposke in gospojinske zlate verižice, zlate prstane, diamantne prstane, zlate uhane in ušene kinče, granatne garniture, zlate in srebrne garniture, garniture z narekovicami, zlate in srebrne svetinjice in medaljone, navratne sponice ali broše, mizne tóke ali jedno pripravo, naprste, ključne državnike, poobedno jedilno pripravo, jedilno orodje za otroke, zajemnike za smetano in juho, čajeva cedilca, sladkorovne klješče, servietno obročke, jajčne kozarčke, solenke, tasice za sadje in sladkor, gorušične ali ženefeve posodice, tobačnice itd.

Vse te reči imajo najmodernejšo podobo in so jako mnogovrstne.

Ob enem dajemo slavnemu občinstvu na znanje, da prevzemamo vsakoršne

poprave,

ki se naše kupčije tičejo, vrezna dela, ognje-vita pozlačenja itd.

Tudi kupujemo ali zamenjujemo žlahtno kamenje, staro zlatnino in srebrnino.

Tujim prišlecem se brž postreže.

Henrik Schönn-ovi dediči 1-3

žlahtnokamenarji, zlatinarji in srebrnarji v Mariboru.

Kupčijsko posestvo.

Zarad preselitve proda podpisani svojo kupčijsko posestvo pri sv. Miklavži blizu Ormoža obstoječe iz zidanega prostornega poslopja, njiv in travnikov. Na tem poslopji se uže več let izvršuje trgovina različnega blaga, krčma in žganjetočarija, vse z dobrim uspehom. — Po razmerah se da to posestvo tudi v najem. Kraj je ugoden tudi za trgovino z vinom in deželskimi pridelki. — Oglasi se sprejemajo do konca tega meseca.

Maks Robič

pri sv. Miklavži (Friedau).

1-2

Hiša v Ljutomeru.

G. Hüttner proda svojo hišo št. 117 v Ljutomeru iz proste roke. Več pové lastnica sama.

Adresa: J. Hüttner, Schillerstrasse, Nr. 7. II. Stock, Graz. 2-3

Oljnatih firnežev in barv

lakov, trpentinovca, raznovrstnih barvil, zlato v listkih, srebro v listkih in novih čopičev ima na izbiro in prodaj v Mariboru

H. Billerbeck,

2-3 v gosposkej ulici pri psovi.

Knjigovezar v Slov. Bistrici.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občestvu na znanje, da sem s 1. majem t. l. v Slov. Bistrici v šolskeji ulici pričel

knjigovezarstvo.

Prizadeval si bodem vsem naročilom dobro ustrezati.

Ob enem naznanjam, da so pri meni dobiti razne šolske knjige, risanke itd. dalje razni molitveniki, pobožne podobe, moleki in naposled tiskovine za cerkvene in občinske urade, nemške in slovenske.

J. Bastijančič,

knjigovezar.

3-3